

KAMU DÜZENİNİN GENEL SAĞLIK UNSURU

Kamu Düzeninin Genel Sağlık Unsurlarını Korumaya Yönelik
İdari Kolluk Faaliyetleri

YETKİN
YAYINLARI

ÖDEMELİ İSTEME VE GENEL DAĞITIM

YETKİN Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş.

Strasburg Caddesi No: 31/A 06430 Sıhhiye / ANKARA

Tel : 0 (312) 231 42 34 (35) – 232 03 43 Faks: 229 87 85

Şube: Abide-i Hürriyet Cad. No: 158 34381 Şişli / İSTANBUL

Tel: 0 (212) 234 50 56 (57) Pbx Faks: 0 (212) 234 50 58

e-mail: yetkin@yetkin.com.tr <http://www.yetkin.com.tr>

Yayınevi Sertifika No: 47453

Yayın Kodu: ISBN 978-605-05-1908-2

© Yetkin Yayınları 2024

Dizgi: YETKİN Elektronik Yayıncılık Sistemleri

Baskı: YETKİN BASIMEVİ

Kâzım Karabekir Caddesi No: 95/7-8-10

Tel: 0 (312) 341 00 06 06060 ANKARA

Matbaa Sertifika No: 75879

Tuğba Nur AYAN

Aytuğ ALTIN

KAMU DÜZENİNİN GENEL SAĞLIK UNSURU

**Kamu Düzeninin Genel Sağlık Unsurunu
Korumaya Yönelik İdari Kolluk Faaliyetleri**

ANKARA 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1
1. KAMU DÜZENİ KAVRAMI.....	7
1.1. Kamu Düzeni Kavramının Tanımı	7
1.2. Kamu Düzeni Kavramının Farklı Görünümleri.....	9
1.2.1. Ekonomik Kamu Düzeni	10
1.2.2. Sosyal Kamu Düzeni	11
1.2.3. Çevresel Kamu Düzeni	11
1.3. Kamu Düzeninin Klasik Unsurları	13
1.3.1. Genel Güvenlik	13
1.3.2. Dirlik ve Esenlik	14
1.3.3. Genel Sağlık.....	15
1.3.3.1. 1982 Anayasası'nda Genel Sağlık	17
1.3.3.2. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda Genel Sağlık	18
1.3.3.3. İl İdaresi Kanunu'nda Genel Sağlık.....	19
1.4. Modern Anlayışa Göre Kamu Düzeni Unsurları	20
1.4.1. Genel Ahlak	20
1.4.2. Kamusal Estetik	21
1.4.3. İnsan Onuru	23
1.4.4. Bireylerin Kendilerine Karşı Korunması.....	23
2. SAĞLIK VE SAĞLIK HİZMETLERİ	25
2.1. Sağlık Kavramı	25
2.2. Sağlık Hizmetleri	26
2.3. Sağlık Hizmetlerinin Sınıflandırılması	28

2.3.1. Koruyucu sağlık hizmetleri.....	28
2.3.2. Tedavi edici sağlık hizmetleri.....	29
2.3.3. Rehabilitasyon hizmetleri	30
2.4. Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi	31
2.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	31
2.4.2. 1920-1937 Dönemi	32
2.4.3. 1937-1960 Dönemi.....	33
2.4.4. 1960-1980 Dönemi	34
2.4.5. 1980-2000 Dönemi	35
2.4.6. 2000 Sonrası Dönem ve Sağlıkta Dönüşüm Programı	36
3. İDARENİN KOLLUK FAALİYETLERİ.....	39
3.1. Kolluk Kavramı	39
3.2. Adli Kolluk - İdari Kolluk Ayrımı	41
3.3. Genel İdari Kolluk – Özel İdari Kolluk Ayrımı	42
3.4. Kolluk Yetkisinin Sınırları	47
3.5. Kolluk Yetkisinin Genişlemesi.....	48
3.6. Kolluk İşlemleri, Usulleri ve Yaptırımları	49
3.6.1. Düzenleyici işlemler	49
3.6.2. Birel işlemler	50
3.6.3. Kolluk usulleri	50
3.6.4. Kolluk yaptırımları	51
4. GENEL SAĞLIĞIN KORUNMASINA İLİŞKİN İDARİ KOLLUK YETKİLERİ.....	53
4.1. Gıda Sağlığına İlişkin İdari Kolluk Yetkileri	54
4.2. Çevre Sağlığına İlişkin İdari Kolluk Yetkileri.....	57
4.3. İlaç ve Tıbbi Ürünlerin Güvenliğine İlişkin İdari Kolluk Yetkileri.....	61
4.4. Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklarla Mücadeleye İlişkin İdari Kolluk Yetkileri.....	62
4.5. COVID-19 Döneminde Genel Sağlığa İlişkin Alınan İdari Tedbirler.....	64
4.5.1. Genel Özellikleri İtibariyle COVID-19	65

4.5.2. Genel Sağlığın Korunmasına Yönelik İdari Tedbirler	66
4.5.3. İdari Tedbirlerin Hukuki Çerçevesi	68
5. GENEL SAĞLIĞA İLİŞKİN COVID-19 DÖNEMİNDE YÜRÜRLÜĞE GİREN İDARİ KOLLUK İŞLEMLERİNİN İDARİ İŞLEMİN UNSURLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ.....	71
5.1. Genel Sağlığa İlişkin COVID-19 Döneminde Yürürlüğe Giren İdari Kolluk İşlemleri	72
5.2. İdari İşlemin Unsurları.....	78
5.2.1. Yetki Unsuru.....	78
5.2.2. Şekil Unsuru	79
5.2.3. Sebep Unsuru.....	80
5.2.4. Konu Unsuru.....	81
5.2.5. Maksat Unsuru.....	82
5.3. Cumhurbaşkanlığı Genelgelerinin İdari İşlemin Unsurları Bakımından İncelenmesi	82
5.3.1. Yetki unsuru bakımından incelenmesi.....	84
5.3.2. Şekil unsuru bakımından incelenmesi	85
5.3.3. Sebep unsuru bakımından incelenmesi.....	85
5.3.4. Konu unsuru bakımından incelenmesi.....	86
5.3.5. Maksat unsuru bakımından incelenmesi.....	87
5.4. İçişleri Bakanlığı Genelgelerinin İdari İşlemin Unsurları Bakımından İncelenmesi	87
5.4.1. Yetki unsuru bakımından incelenmesi.....	91
5.4.2. Şekil unsuru bakımından incelenmesi	92
5.4.3. Sebep unsuru bakımından incelenmesi.....	92
5.4.4. Konu unsuru bakımından incelenmesi.....	94
5.4.5. Maksat unsuru bakımından incelenmesi.....	95
5.5. Genel Sağlığa İlişkin COVID-19 Döneminde Yürürlüğe Giren İdari Kolluk İşlemlerine İlişkin Tartışmalar	95
5.5.1. 1982 Anayasası hükümleri bakımından yaşanan tartışmalar	96

5.5.2. İdari işlemin unsurları bakımından yaşanan tartışmalar	98
SONUÇ.....	101
KAYNAKLAR.....	107
EKLER.....	123
EK-A: Yeni Koronavirüs Riskine Karşı 14 Kural.....	123
EK-B: Cumhurbaşkanlığı Genelgesi Örneği	124
EK-C: İçişleri Bakanlığı Genelgesi Örneği	125

KAYNAKLAR

- Aba, G., (2022). *Sağlık Politikası ve Planlaması*. Nobel Yayınevi, Ankara.
- Acar, H., (2018). Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Weberyen Bürokrasi ve Hiyerarşi Kavramı. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(3), 667-684.
- Açdoğuran, S. B ., (1999). İdari İşlemin Yetki Unsuru ve Yetki Unsurundaki Sakatlıklar. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-19.
- Akad, M. ve Dinçkol, V. B., (2006). *Genel Kamu Hukuku*. Der Yayınları, İstanbul.
- Akbulut, B., (2021). Kabahatler Kanununda Kanunilik İlkesi ve COVID-19 Nedeniyle Alınan Tedbirlere Aykırılık. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 9(1), 197-253.
- Akdur, R., (1999). Türkiye’de Sağlık Hizmetleri ve Avrupa Topluluğu Ülkeleri ile Kıyaslanması. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı*, Ankara.
- Akdur, R., (2006). Sağlık Sektörü Temel Kavramlar, Türkiye ve Avrupa Birliğinde Durum ve Türkiye’nin Birliğe Uyum. *Ankara Üniversitesi Basımevi*, Ankara.
- Akgüner, T. ve Berk, K., (2017), *İdare Hukuku*. Der Yayınları, İstanbul.
- Akkavak, T., (2018). Türkiye’de Sağlık Sisteminin Gelişimi: Sağlıkta Dönüşüm Programı (2003- 2011). *Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Tekirdağ.
- Akkaya, F.N., (2016). Kent Estetiğini Koruma Amaçlı İdari Kolluk Faaliyeti. *On İki Levha Yayınları*, İstanbul.

- Aktaş, S. ve Akkoyunlu, S. A., (2016). İdari Kolluk Faaliyetlerinin Temel Anayasal Sınırları Olarak Kanunilik ve Ölçülülük İlkeleri. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1-2), 2-25.
- Akyılmaz, B., Sezginer, M., Kaya, C., (2020). *Türk İdare Hukuku*. Savaş Yayınevi, Ankara.
- Altay, A., (2007). Sağlık Hizmetlerinin Sunumunda Yeni Açılımlar ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. *Sayıştay Dergisi*, (64), 33-58.
- Altın, A., (2019). İdari Kolluğun Temel Faaliyet Alanı Olarak Kamu Düzeni Kavramı. *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü VI. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, İstanbul.
- Altın, A., (2022). Kamu Düzeni. *Kamu Yönetimi Ansiklopedisi Hukuk Bilimleri*, Özkaya, Y., Erat, V., İnce, İ. Ç., Duran, A. (Ed.). Nobel Yayınları, Ankara, Türkiye, 229-232.
- Anayasa Mahkemesi, (1964). *Anayasa Mahkemesi Kararı*. Esas No: 1963/128, Karar No: 1964/8, Karar T. 28/01/1964, RG T. 17/04/1964, RG S. 11685, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11685.pdf> (erişim tarihi: 14.05.2023).
- Ankara Valiliği, (2020). *Ankara İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Kararı*. Karar T. 15/12/2020, Karar S. 2020/88. http://ankara.gov.tr/kurumlar/ankara.gov.tr/ankara2020/dosyalar/kararlar/Duzenlenmis_kararlar/2020_88.pdf (erişim tarihi: 22.08.2022).
- Antalya Valiliği, (2021). *Antalya İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Kararı*. Karar No. 2021/28, Karar T. 29/04/2021, <http://www.antalya.gov.tr/il-umumi-hifzissihha-kurulu-202128-karari#> (erişim tarihi: 22.08.2022).
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, (2023). *Atatürk Ansiklopedisi*. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/sihhiye-ve-muavenet-i>

- ictimaiye-vekaleti-saglik-ve-sosyal-yardim-bakanligi/, (erişim tarihi: 03.02.2023).
- Atay, E. E., (2019). *İdare Hukuku*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Ateş, M., (2016). *Sağlık Sistemleri*. Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Aydın, E., (2004). 19. Yüzyılda Osmanlı Sağlık Teşkilatlanması. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 15, 185-207.
- Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında CBK, (2018). CBK S. 4, RG T. 15/7/2018, RG S. 30479. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4&MevzuatTur=19&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 11.09.2022).
- Belediye Kanunu, (2005). Kanun No. 5393, RG T. 13/07/2005, RG S. 25874, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, (erişim tarihi: 02.04.2022).
- Belediye Zabıta Yönetmeliği, (2007). RG T. 11/04/2007, RG S. 26490, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11244&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi:12.11.2022).
- Beriş, H. E., (2015). Kamu Düzeni, Güvenlik ve Demokratikleşme. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 17(1), 1-18.
- Bostancı, Y., (2007). Sosyal Güvenlik Hukukunda Genel Sağlık Sigortası. *Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya*.
- Boulanger, Ö. D. , (2016). İdari İşlemin Sebep Unsuru. *Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Boz, S.S., Özdemir, Y., Nacak, M., Öndin, H.B., Bölükbaşı, M.O. ve Ulusoy, S., (2020). *İdare Hukuku Açısından Kamu Düzeni Unsurları*. (Ed. Boz, S.S.) Adalet Yayınevi, Ankara.

- Bozkurt, Y., (2016). *Çevre Sorunları ve Politikaları*. Ekin Yayınevi, Bursa.
- Brooks, A., (2019). What Is Community Health and Why Is It Important?. *Rasmussen Collage, rasmussen.edu/degrees/health-sciences/blog/what-is-community-health/*. (erişim tarihi: 14.09.2022).
- Bucaktepe, A., (2008). Genel İdari Kolluk ve Kolluk İşlemleri. *Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Buchillet, D., (2007). Epidemic Diseases in The Past : History, Philosophy, and Religious Thought. *Encyclopedia of Infectious Diseases : Modern Methodologies*,. (Ed. Tibayrenc, M.), 517-524, Wiley and Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, USA.
- Bulut, N., (2000). Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılma Nedeni Olarak Genel Ahlak. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1-2), 29-42.
- Bulut, Y. ve Kara M., (2012). Biber Gazının İnsan Üzerinde Etkileri ve İnsan Hakları Yönünden Değerlendirilmesi: Hatay Polis Meslek Yüksekokulunda Bir Uygulama. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 1-29.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu, (2004). Kanun No. 5216, RG T. 23/07/2004, RG S. 25531, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 12.05.2022).
- Cin, E., (2008). Türk Hukukunda Kolluk Yetkisinin Kullanılması ve Sınırları. *Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kırıkkale.
- Çağlar, B., (1990). Anayasa Mahkemesi Kararlarında Demokrasi. *Anayasa Yargısı Dergisi*, 7, 51-127.
- Çağlayan, R., (2018). *İdare Hukuku Dersleri*. Adalet Yayınevi, Ankara.

- Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, (2020). Kanun No. 7245, RG T. 11.06.2020, RG S. 31159. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7245&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 07.09.2022).
- Çavdar, N. ve Karcı, E., (2014). XIX. Yüzyıl Osmanlı Sağlık Teşkilatlanması'na Dair Bibliyografik Bir Deneme. *Turkish Studies*, 9(4), 255-286.
- Çelikay, F. ve Gümüş, E., (2010). Türkiye'de Sağlık Hizmetleri ve Finansmanı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 177-216.
- Çetindağ, A.F., (2004). Türk Anayasal Hukukunda Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlanması Bağlamında Kamu Düzeni. *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Çevre Kanunu, (1983). Kanun No. 2872, RG T. 11/08/1983, RG S. 18132, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2872&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 02.11.2022).
- Çevresel Gürültü Kontrol Yönetmeliği, (2022). RG T. 30.11.2022 RG S. 32029, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=39864&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 11.02.2023).
- Danıştay Kanunu, (1982). Kanun No. 2575, RG T. 06/01/1982, RG S. 17580, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2575.pdf> (erişim tarihi: 05.04.2023).
- Danıştay, (2022a). *Danıştay 8. Dairesi Başkanlığı Kararı*. Esas No: 2019/6774, Karar No: 2022/5056, Karar T. 22/09/2022, <https://karararama.danistay.gov.tr/getDokuman?id=835330500&arananKelime=yetki%20unsuru> (erişim tarihi: 21.09.2023).
- Danıştay, (2022b). *Danıştay 8. Dairesi Başkanlığı Kararı*. Esas No: 2020/6150, Karar No: 2022/2230, Karar T. 31/03/2022, <https://karararama.danistay.gov.tr/getDokuman?id=793338400&ar>

ananKelime=usul%20%C5%9Fekil%20unsuru (erişim tarihi: 23.09.2023).

- Değirmenci, M., (2020). Türkiye’de Temel Hak ve Hürriyetlerin Durdurulmasının Anayasal Çerçevesi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 45-72.
- Demirhan, C., (2022). Türkiye’de Kolluk Hizmeti ve Kolluk Hizmetinin Sunumunda Karşılaşılan Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Van.
- Dönmezer, S., (1964). *Basın Hukuku Cilt I Genel Prensipler, Basın Hürriyeti*. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul.
- Emniyet Teşkilat Kanunu, (1937). Kanun No. 3021, RG T. 12/06/1937, RG S. 3629, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3201.pdf> (erişim tarihi: 13.11.2022).
- Erdoğan, H., (2014). Türkiye’de Sağlık Politikaları ve Sağlıkta Dönüşüm Programı (2003-2010). *Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Erkal, A., (2021). Koronavirüs (Covid-19) Tedbirlerinin Hukukiliği Sorunu ve Alman Hukukundaki Durum. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(2), 59-95.
- Erol, H. ve Özdemir, A., (2018). Türkiye’de 1980 Sonrası Sağlık Politikalarında Dönüşüm ve Sağlık Harcamalarına Etkileri. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 119-146.
- Ertaş, H., İleri, H., Seçer, B., (2016). Sağlık Politikası Kavramı ve Türkiye’de Sağlık Politikalarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (12), 176-186.
- Ertürk, A. S., (2020). *Sağlık Sistemleri ve Sağlık Politikası*. Gazi Kitabevi, Ankara.

- Fırat, İ. ve Erdem, E., (2014). Türkiye’de İç Güvenlik Hizmeti ve Kolluğun Sivil Denetimi. *Sayıştay Dergisi*, (94), 115-133.
- Ghodoosi, F., (2016). The Concept of Public Policy in Law: Revisiting the Role of the Public Policy Doctrine in the Enforcement of Private Legal Arrangements. *Nebraska Law Review*, (94), 685-735.
- Gökkaya, D. ve Erdem, R., (2021). Türkiye’de Kamu Özel Ortaklığı Bağlamında Şehir Hastanelerinin Değerlendirilmesi: Nitel Bir Araştırma. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, (31), 73-96.
- Görmez, K., (2010). *Çevre Sorunları*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Gözler, K. ve Kaplan, G., (2019). *İdare Hukukuna Giriş*. Ekin Yayınevi, Bursa.
- Gözübüyük, Ş. ve Tan, T., (2019). *İdare Hukuku Cilt I*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Gözübüyük, Ş., (2008). *Yönetim Hukuku*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Gül, İ., (2014). Danıştay Kararlarında Kamu Yararı Kavramı. *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 520-533.
- Güler, B., (2022). İdarenin Covid-19 Pandemisine İlişkin Sokağa Çıkma Yasağı Kararlarının Kanuni İdare İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(38), 180-201.
- Gülşen, M. A. ve Yıldırım, M., (2017). Sağlıkta Dönüşüm Programı Sonrasında Uygulanan Sağlık Regülasyonlarının Üniversite Hastanelerinin Mali Yapılarına Etkisi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(4), 159-172.
- Gün, M. .F., (2021). Osmanlı İmparatorluğunda Sunulan Sağlık Hizmetlerinde Vakıfların Rolü, *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 7(3), 574-584.
- Günday, M., (2004). *İdare Hukuku*. İmaj Yayınları, Ankara.

- Güneş, M., (2019). Kamu Özgürlüklerinin Sınırlandırılmasında Kamu Güvenliği Gereğesinin Hukukiliğı. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(3), 435-457.
- Hamzaoğlu, O., (2010). Sağlık Nedir? Nasıl Tanımlanmalıdır. *Toplum ve Hekim Dergisi*, 25(6), 403-410.
- Hollander, J. ve Carr, B., (2020). Virtually Perfect? Telemedicine For COVID-19. *New England Journal Of Medicine*, 382(18), 1679-1681.
- İçişleri Bakanlığı (2023). *Genelgeler*. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/genelgeler01> (erişim tarihi:02.09.2023).
- İdari Yargılama Usulü Kanunu, (1982). Kanun No. 2577, RG T. 06/01/1982, RG S. 17580, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2577&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 02.04.2023).
- İl İdaresi Kanunu, (1949). Kanun No. 5442, RG T. 18/06/1949, RG S. 7236 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf> (erişim tarihi: 01.06.2021).
- İl Özel İdaresi Kanunu, (2005). Kanun No. 5302, RG T. 04.03.2005, RG S. 25745, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5302&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 04.05.2022).
- İmar Kanunu, (1985). Kanun No. 3194, RG T. 9/5/1985, RG S. 18749, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3194.pdf> (erişim tarihi: 20.05.2021).
- İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu, (1928). Kanun No. 1262, RG T. 26/05/1928, RG S. 898, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1262&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3> (erişim tarihi: 12.01.2022).

- Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, (1983). Kanun No. 2803, RG T. 12/03/1983, RG S. 17985, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2803.pdf> (erişim tarihi:16.11.2022).
- Kabahatler Kanunu, (2005). Kanun No. 5326, RG T. 30/03/2005, RG S. 25772, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5326.pdf> (erişim tarihi:05.01.2022).
- Kaboğlu, Ö.İ., (2002). *Özgürlükler Hukuku-1*. İmge Kitabevi, Ankara.
- Kahraman, R., (2020). Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma Suçu (TCK md 195). *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(2), 737-767.
- Kalabalık, H., (2014). *İdare Hukukunun Temel Kavram ve Kurumları*. Sayram Yayınları, Konya.
- Karabal, A., (2019). Gıda Mevzuatı ve Gıda Güvenliği. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 3(1), 179-198.
- Karacan, A. R., (2007). *Çevre Ekonomisi ve Politikası*. Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- Karar, Ş., (2013). Türkiye’de Sağlık Sistemi ve 2003 Sonrası Sağlıkta Dönüşüm Programı. *Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Kasapoğlu, A., (2016). Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Dönüşümü. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 131-174.
- Kavuncubaşı, Ş. ve Yıldırım, S., (2018). *Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Kaya, M. V. ve Bozkurt, İ., (2011). İşsizlik, Kişi Başına Milli Gelir (Yoksulluk), Suç Oranı ve Yeşil Kart: 1993 – 2009 Türkiye Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 133-140.

- Keleş, R., Hamamcı, C. ve Çoban, A., (2012). *Çevre Politikası*. İmge Kitabevi, Ankara.
- Kızılyel, S., (2014). Temel Hak ve Özgürlüklerin Kısıtlanmasında Kamu Güvenliği Ölçütü. *Doktora Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Koç, G. ve Uzmay, A. (2015). Gıda Güvencesi ve Gıda Güvenliği: Kavramsal Çerçeve, Gelişmeler ve Türkiye. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 21(1), 39-48.
- Kozmetik Kanunu, (2005). Kanun No. 5324, RG T. 24/03/2005, RG S. 25771,
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5324&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 18.04.2022).
- Köy Kanunu, (1924). Kanun No. 442, RG T. 07/04/1924, RG S. 68,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf> (erişim tarihi: 13.11.2022).
- Kurt, A. Ö. ve Şaşmaz, T., (2012). Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi: 1961–2003. *Lokman Hekim Journal*, 2(1), 21-30.
- Kurt, H., (2014). İdari Yaptırımlara Karşı Güvenceler. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(1), 131-178.
- Larremore, W., (1906). Public Aesthetics. *Harvard Law Review, The Harvard Law Review Association*, 20(1), 35-45.
- Leonardi, F., (2018). The Definition of Health: Towards New Perspectives. *International Journal of Health Services*, 48(4), 735-748.
- Mersin Valiliği, (2023). *Koronavirüs Genelgesi*,
<http://www.mersin.gov.tr/korona>, (erişim tarihi: 15.09.2023).
- Metinsoy, M., (2007). *II. Dünya Savaşı’nda Türkiye: Savaş ve Gündelik Yaşam*. Homer Kitabevi, İstanbul.

- Metintaş, M.Y. ve Elçioğlu, Ö., (2007). Cumhuriyet'in İlk On Beş Yılında Sağlık Hizmetleri (1923- 1938). *Osmangazi Tıp Dergisi*, 29(3), 162-170.
- Mevzuat Bilgi Sistemi, (2023a). *Cumhurbaşkanlığı Genelgeleri*. <https://www.mevzuat.gov.tr/#cumhurbaskaniGenelgeleri> (erişim tarihi: 20.12.2023).
- Mevzuat Bilgi Sistemi, (2023b)., <https://www.mevzuat.gov.tr/>, (erişim tarihi: 14.08.2023).
- Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik, (2022). *MBS, RG T. 24/2/2022, RG S. 31760*,<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatNo=5210&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 18.04.2023).
- Mumcu, A. ve Küzeci, E., (2007). *İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Naçar, S., (2023). Kamu Düzeninin Unsuru Olarak Genel Sağlıkın Korunması. *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Ankara.
- Nesipoğlu, G., (2018). Olgusal Bir Yapı Olarak Sağlık Politikaları: 1920-1960 Yılları Arası Cumhuriyet Döneminin Tarihsel İzleği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 21(1), 165-177
- Nükleer Düzenleme Kanunu, (2022). Kanun No. 7381, RG T. 5/03/2022, RG S. 31772, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7381&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 13.04.2023).
- Orer, G., (2015). Ekonomik Kamu Düzeni ve Devletin Ekonomiye Müdahalesi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 1 (6), 363-393.
- Öğütçü, M., (2000). Çevre Kolluk İşlemleri. *Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir.

- Özay, İ.H., (2017). *Günüşiğinde Yönetim*. Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Özdemir, E., (2005). İş Hukukunda Mutlak Emredici Hükümlerin Yeri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54 (3), 95-120.
- Özgür, E. ve Erciyes, E., (2017). Kamu Yönetiminde Yaşanan Dönüşümlerin İç Güvenlik Sektörüne Yansımaları. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 6(1), 79-109.
- Özkan, A. F., (2009). Ekonomik Kamu Düzeni ve Ekonomik Kolluk Faaliyeti. *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 75-94.
- Özmen, S., (2013). Genel Sağlık Sigortasının Özel Sağlık Hizmeti Sunularına ve Hasta Memnuniyetine Olan Etkileri. *Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Bursa.
- Pazarıcı, H., (2007). *Uluslararası Hukuk*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu, (1934). Kanun No. 2559, RG T. 14/7/1934, RG S. 2751, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf> (erişim tarihi: 24.02.2022).
- RG Hakkında CBK, (2018). CBK S. 10, RG T. 15/7/2018, RG S. 30479, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.10.pdf> (erişim tarihi: 14.06.2023).
- Rome Declaration on World Food Security, (1996). *World Food Summit*, Rome, Italy. <https://www.fao.org/3/w3613e/w3613e00.htm> (erişim tarihi: 10.08.2022).
- Sağlık Bakanlığı, (2003). *Sağlıkta Dönüşüm*. Ankara. <https://www.saglik.gov.tr/TR,11415/saglikta-donusum-programi.html> (erişim tarihi: 21.08.2022).
- Sağlık Bakanlığı, (2006). *Gezici Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönerge*. <https://www.saglik.gov.tr/TR-11186/yonergeler.html> (erişim tarih: 20.09.2022).

- Sağlık Bakanlığı, (2021). *Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 2019/10 Genelgesi*.
<https://shgm.saglik.gov.tr/Eklenti/30975/0/tara0006pdf.pdf> (erişim tarihi:20.05.2021).
- Sağlık Bakanlığı, (2023a). COVID-19 Bilgilendirme Platformu.
<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> (erişim tarihi: 25.05.2023).
- Sağlık Bakanlığı, (2023b). Sağlık Bakanlığı Tarafından Yeni Koronavirüs Riskine Karşı 14 Kural. <http://www.karaman.gov.tr/saglik-bakanligi-tarafindan-yeni-koronavirus-riskine-karsi-14-kural#> (erişim tarihi: 02.04.2023).
- Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun, (1961). Kanun No. 224, RG T. 12/1/1961, RG S. 10705,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.224.pdf> (erişim tarihi: 20.05.2021).
- Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, (1982). Kanun No. 2692, RG T. 13/07/1982, RG S. 17753,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2692.pdf> (erişim tarihi: 16.11.2022).
- Sarı, H. ve Saka, G., (2022). Türkiye’de COVID-19 Pandemi Önlemlerinin Hukuksal Değerlendirmesi. *Sağlık ve Toplum*, 32(1), 64-76.
- Sayıştay Başkanlığı, (2018). Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporu, Ankara.
- Shah J.N., Shah, Jenifei ve Shah, Jesifei, (2020). Quarantine, Isolation And Lockdown: In Context Of COVID-19. *Journal of Patan Academy of Health Sciences*, 7(1), 48-57.
- Soysal, M. (2023). COVID-19 Tedbirleri Nedeniyle İdarenin Sorumluluğu ve Salgın Koşullarının Mücbir Sebep Kapsamında Değerlendirilmesi. *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, 3(1), 79-107.

- Sunay, R., (1999). Avrupa Sözleşmesi Çerçevesinde Oluşan “Avrupa Kamu Düzeni” Kavramının Kapsamı ve Fonksiyonel Değeri. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1-2), 309-330.
- Sülkü, S. N., (2011). Türkiye’de Sağlıkta Dönüşüm Programı Öncesi ve Sonrasında Sağlık Hizmetlerinin Sunumu, Finansmanı ve Sağlık Harcamaları. *T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları*, Ankara.
- Sülkü, S. N., Coşar, K. ve Tokatlıoğlu, Y., (2021). COVID-19 Süreci: Türkiye Deneyimi. *Sosyoekonomi*, 29(49), 345-372.
- Şeşen, Ç. H., (2018). *Kamu Düzeni Kavramının Dirlik ve Esenlik Unsuru*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, Türkiye.
- Şimşek, A., (2012). *Genel Kamu Hukukunun Temel Kavramı Olarak Kamu Düzeni*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- T.C. Anayasası, (1982). RG T. 9/11/1982, RG S. 17863 (Mükerrer), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (erişim tarihi: 01.06.2021).
- Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun, (1928). Kanun No. 1219, RG T. 14/04/1928, RG.S.863, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1219&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3>
- Tahtalı, M. B., (2021). COVID-19 Çerçevesinde Alınan Tedbirlerin Temel Hak ve Özgürlükler, Hukuka Uygunluk ve İdarenin Sorumluluğu Bakımından Değerlendirilmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 147-204.
- Tanrıver, S., (2001). Yabancı Hakem Kararlarının Türkiye’de Tenfizi Bağlamında Kamu düzeni Etkisi. *Hukuki Ekonomik Perspektiflerden Uluslararası Tahkim ve Kamu Hizmeti (Ed. Ulusoy, A.)*. Liberte Yayınları, 210, Ankara, Türkiye.

- Tekinsoy, O. Ö., (2011). *İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı*. On iki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Temiz, Ö., (2014). Türk Hukukunda Bir Temel Hak Olarak Sağlık Hakkı, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 69(1), 165-188.
- Tengilimoğlu, D., Işık, O. Ve Akbolat, M., (2018). *Sağlık İşletmeleri Yönetimi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Tiryaki, T., Gürsoy, T., (2004). Ekonomik Suç Kavramı ve Sigortacılık Suçlarının Bu Açından Değerlendirilmesi. *Sayıştay Dergisi*, (55), 53-69.
- Tognotti, E., (2013). Lessons from the History of Quarantine, from Plague to Influenza A. *Emerging Infectious Diseases*, 19(2), 254-259.
- Toker, A. U. ve Altın, A., (2022). Sağlıkta Güncel Hizmet Sunma Yöntemi Olarak Kamu Özel İşbirliği Modeli. *Sağlık Yönetiminde Yenilikçi Yaklaşımlar*, (Ed Yeşilyurt, Ö.). Efe Akademi Yayınları, İstanbul, Türkiye, 189-218.
- Turhan, M. K., (2020). COVID-19 Pandemisinde İlan Edilen Sokağa Çıkma Yasaklarının İdare Hukuku Yönüyle Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(2), 550-566.
- Türk Ceza Kanunu, (2004). Kanun No. 5237, RG T. 12/10/2004, RG S. 25611, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf> (erişim tarihi: 03.01.2022).
- Türk Dil Kurumu, (2019). *Güncel Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.gov.tr/>, (erişim tarihi: 20.05.2021).
- Türkiye Bilimler Akademisi, (2020). COVID-19 Pandemi Değerlendirme Raporu. *Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları*, 159, Ankara, Türkiye.
- Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun, (1996). Kanun No. 4207, RG T. 11/7/1996, RG S. 22829,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4207&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 08.09.2022).

Ulu, G., (2020). İdari İşlemin Unsurlarının İşlevi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (38), 74-102.

Ulusoy, A.D. ve Özlüer, I. Ö, (2021). COVID-19 Pandemisi Kapsamındaki İdari Kolluk Önlemlerinin İdare Hukuku Açısından Değerlendirilmesi. *Bir Küresel Salgın ve Hukuk: COVID-19 (Ed. Batt, M. ve Çağlayan, S.)* Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi Yayınları-I, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Türkiye, 15-42.

Ulusoy, A.D., (2019). *Yeni Türk İdare Hukuku*. Yetkin Yayınları, Ankara.

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, (1930). Kanun No. 1593, RG T. 6/5/1930, RG S. 1489
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf> (erişim tarihi: 20.05.2021).

Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, (1933). Kanun No. 2313, RG T. 12/6/ 1933, RG S. 2435.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2313&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3> (erişim tarihi: 13.02.2022).

Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, (2010). Kanun No. 5996, RG T. 13/06/2010, RG S. 27610,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/06/20100613-12.htm> (erişim tarihi: 20.05.2021).

Yayla, Y., (2010). *İdare Hukuku*. Beta Yayıncılık, İstanbul.

Yurdakul, E.S., (2019). Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi. *Türkiye’de Sağlık Yönetimi (Ed. Avaner, T. ve Fedai, R.)*, Gazi Kitabevi, Ankara, Türkiye, 1-18.

Zhu, H., Wei L.ve Niu P., (2020). The Novel Coronavirus Outbreak In Wuhan, China. *Global Health Research And Policy*, 5(6), 1-3.